

Handläggare, titel, telefon

Fredrik Nestor, samordnare civilt försvar
011-15 51 67

Kommunstyrelsen

Inrättande av utskott för civil beredskap

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen inrättar ett utskott för civil beredskap att verka under innevarande mandatperiod.
2. Utskottet får uppdraget att hantera frågor som rör krisberedskap, civilt försvar samt säkerhetsskydd.
3. Utskottet får delegation att fatta beslut hänförliga till uppdraget, med den begränsning som framgår av 6 kap. 38 § kommunallagen, samt beslut om avtal och inköp som inte rymms inom kontorets delegation.
4. Kommunstyrelsen utser tre ledamöter, varav en utses till ordförande och en till vice ordförande. Ledamöterna ska vara kommunalråd eller oppositionsråd samt inplaceras i säkerhetsklass.

Sammanfattning

De senaste årens återupptagna totalförsvarsplanering, pandemin, det försämrade omvärldsläget under 2022 och flera andra allvarliga händelser har föranlett att historiska satsningar nu sker nationellt för att stärka samhällets förmåga att hantera både fredstida kriser och yttre hot. För kommunerna innebär det att planeringstakten inom civil beredskap behöver öka och att nödvändiga investeringar behöver genomföras för att uppnå en acceptabel beredskapsnivå. Den politiska ledningen behöver ha kunskaper om hot och risker och om kommunens sårbarheter och brister i våra samhällsviktiga verksamheter. Vidare behöver prioriteringar ske och ambitionsnivåer fastställas för vilken förmåga kommunen ska besitta vid olika typer av krissituationer.

Kommunstyrelsen har genom tidigare beslut gett kommunstyrelsens kontor i uppdrag att utforma förslag för ett forum för beredskapsåtgärder och att genomföra säkerhetsprovning av de förtroendevalda som kan komma att hantera säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter i sitt uppdrag. Mot den bakgrunden föreslår kommunstyrelsens kontor inrättandet av ett utskott för civil beredskap för hantering av frågor som rör krisberedskap, civilt försvar och säkerhetsskydd och att utskottets ledamöter inplaceras i säkerhetsklass.

Syftet med utskottet för civil beredskap är att skapa en effektiv beslutsprocess hänförlig till dessa frågor. Utskottet ska erhålla en nödvändig kompetens inom området och, i förekommande fall, även kunna ta del av säkerhetsskyddsklassificerad information och delta i säkerhetskänslig verksamhet.

Beskrivning av ärendet

Bakgrund

Kommunstyrelsen har tidigare beslutat att ge kommunstyrelsens kontor i uppdrag att närmare utforma förslag på arbetsformer, uppgifter, sammansättning, syfte och mål för ett forum för beredskapsfrågor.¹

Kommunstyrelsen har tidigare även beslutat att ge kommunstyrelsens kontor i uppdrag att säkerhetspröva de förtroendevalda som kan komma att hantera säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter i sitt uppdrag.²

---

¹ Beslut i kommunstyrelsen den 13 juni 2022. KS 2021/1152 § 352

² Beslut i kommunstyrelsen den 26 maj 2020. KS 2020/0637 § 291

Mot bakgrund av detta föreslås att ett utskott för civil beredskap inrättas för hantering av frågor som rör krisberedskap, civilt försvar samt säkerhetsskydd. Samtliga ledamöter i utskottet inplaceras i säkerhetsklass för att möjliggöra att utskottet ska kunna ta del av säkerhetsskyddsklassificerad information samt för att utskottet ska kunna delta i säkerhetskänslig verksamhet.

Ett ökat behov av krisberedskap och civilt försvar

Återuppbyggnad av totalförsvaret

Det säkerhetspolitiska omvärldsläget har kraftigt försämrats under flera år. Rysslands invasion av Ukraina den 24 februari 2022 är av ett slag och omfattning som Europa inte upplevt sedan andra världskriget. Rysslands agerande innebär ett strukturellt och långsiktigt kraftigt försämrat säkerhetspolitiskt läge i Europa. Sveriges ansökan om NATO-medlemskap samt sabotaget mot gasledningen Nord Stream är ytterligare exempel på händelser som resulterat i ett ökat behov av att stärka beredskapen mot antagonistiska hot, både på kort och på lång sikt.

Nationellt görs nu historiskt stora satsningar på totalförsvaret. Sveriges förmåga att hantera höjd beredskap, och ytterst krig, behöver ökas betydligt. För kommunerna, som är en av de viktigaste samhällsaktörerna inom den civila delen av totalförsvaret, innebär det nu att planeringstakten behöver ökas.

Kommunernas samhällsviktiga verksamheter måste beakta totalförsvarsperspektivet redan i vardagen. En krigsorganisation behöver skapas och nyckelfunktioner ska krigsplaceras. Investeringar är nödvändiga för att verksamheterna ska kunna bedrivas även under omfattande samhällsstörningar och ytterst under väpnat angrepp och krig.

Krisberedskap för fredstida händelser

Utöver hoten mot Sveriges yttre säkerhet behöver beredskapen för olyckor, samhällsstörningar och naturhändelser öka.

Klimatförändringarna leder till ökad översvämningsrisk kring sjöar och vattendrag. Risken för ras och jordskred bedöms också öka. Tillgången till dricksvatten liksom vattnets kvalitet kommer att påverkas av förändrade nederbördsmonster. Energisystemet kommer att utsättas för större påfrestningar, särskilt av extrema väderhändelser.

Samhället effektiviseras alltmer genom den snabba digitaliseringen, privatisering av viktiga samhällsfunktioner, just in time-leveranser och minskad lagerhållning av livsmedel och andra förnödenheter. Effektiviseringar leder samtidigt till ökad känslighet för störningar. Avbrott i exempelvis IT-system eller elförsörjning leder snabbt till omfattande konsekvenser för kommunens verksamheter och för kommuninnevånarna. Dessa sårbarheter behöver minskas och en beredskap måste finnas i syfte att kunna upprätthålla verksamhet på en acceptabel nivå under alla omständigheter.

Kommunens ansvar

Norrköpings kommun bedriver ett stort antal samhällsviktiga verksamheter. Verksamheterna består bland annat av äldreboenden, skolor, sociala insatser, dricksvattenförsörjning, renhållning, hamn och flygplats. Dessa samhällsviktiga verksamheter måste upprätthållas under vardag och normalläge, men också under samhällsstörningar, krissituationer och ytterst under krigsförhållanden.

Kommunen har ett omfattande ansvar för alla som vistas i kommunen. Trygghetspunkter och nödbespisning kan behöva upprättas för de mest sårbara grupperna. Informationen från kommunen till invånarna måste upprätthållas, men också förmågan för invånare att larma eller kontakta kommunen under pågående kris eller krig.

Kommunens krisledning behöver vara robust nog att fungera även vid mycket omfattande och allvarliga händelser. Ledning och kommunikation är vitalt för hantering av alla typer av händelser. Kommunledningen måste upprätthållas även när större delen av kommunen är utslagen, exempelvis vid omfattande elavbrott eller allvarliga störningar i internet- eller telefonitjänster.

Under höjd beredskap är Försvarmakten beroende av stöd från det civila samhället. Kommunen kan behöva stödja Försvarmakten med exempelvis dricksvattenförsörjning, förläggning eller drivmedel. En stor del av denna samverkan omfattas av sekretess och uppgifterna bedöms i de allra flesta fall som säkerhetsskyddsklassificerade, vilket kräver att deltagarna är säkerhetsprovade.

Ett utskott för civil beredskap

Syfte

Kommunerna är en viktig samhällsaktör och har ett omfattande ansvar för uppgifter inom krisberedskap och civilt försvar. Sedan flera år har planeringsarbetet inom dessa områden kraftfullt ökat. Den återupptagna totalförsvarsplaneringen, skogsbränderna år 2014 och 2018, terrordåden i Stockholm, pandemin samt det senaste årets kraftigt försämrade omvärldsläge är exempel på händelser som gett beredskapsfrågorna ett ökat fokus. Kommunen behöver prioritera och fastställa vilken ambitionsnivå kommunen ska upprätthålla gällande beredskap för sådana händelser, både utifrån de krav lagstiftningen ställer men också med beaktande av tillgängliga resurser.

Den politiska ledningen behöver känna till risker och hot men även verksamheternas sårbarheter och eventuella brister i kommunens beredskap. Att minska sårbarheter och brister kommer kräva att olika investeringar genomförs. Totalförsvarsplaneringen sker i samverkan med bland annat andra kommuner, Länsstyrelsen, Försvarsmakten och andra statliga myndigheter. Planeringen omfattas ofta av sekretess vilket kräver särskilda skyddsåtgärder enligt säkerhetsskyddslagen, där berörd personal behöver ha genomgått en säkerhetsprovning för att kunna delta. Ärenden som innehåller sekretessbelagda uppgifter, samt i vissa fall säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter, måste kunna hanteras i den politiska beslutsprocessen.

Uppdrag

Utskottet för civil beredskap skall på kommunstyrelsens vägnar stödja, samordna, följa upp och utvärdera kommunens insatser inom beredskapsområdet. Utskottet för civil beredskap skall svara för beredning och beslut av ärenden som rör krisberedskap, civilt försvar och säkerhetsskydd. Det kan exempelvis avse investeringar som rör beredskapshöjande åtgärder, utformningen av kommunens krisorganisation eller säkerhetsskyddsåtgärder.

Övriga säkerhetsfrågor som rör exempelvis trygghetsarbete, brottsförebyggande insatser eller räddningstjänst ingår inte i utskottets ansvarsområde. Utskottet har heller inte någon funktion under en pågående händelse, till skillnad från krisledningsutskottet som utgör kommunens krisledningsnämnd under extraordinära händelser.³

---

³ Lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap 2 kap 2 §.

Säkerhetsprövning

Säkerhetskänslig verksamhet och säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter

Säkerhetsprövning ska utföras av de personer som i sin tjänsteutövning, eller på annat sätt, kommer att delta i säkerhetskänslig verksamhet. Vad som utgör säkerhetskänslig verksamhet framgår av säkerhetsskyddslagen (2018:585), SSL. Begreppet avser sådant som rör Sveriges säkerhet eller som omfattas av ett för Sverige förpliktande internationellt åtagande om säkerhetsskydd. Det kan exempelvis avse deltagande i totalförsvarsövningar tillsammans med andra myndigheter och tillträde till skyddsobjekt.

Vidare ska den som hanterar säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter säkerhetsprövas i den utsträckning som framgår av SSL. I kommunens verksamhet kan det t.ex. avse uppgifter som rör sårbarheter i kommunens samhällsviktiga verksamheter, kommunens ledning under kris och krig, kritisk infrastruktur gällande el-, dricksvatten- eller IT-försörjning. Det kan också avse uppgifter om vidtagna beredskapsåtgärder eller investeringsbehov för sådana åtgärder, samverkan med andra samhällsaktörer gällande verksamhet under höjd beredskap samt utvärderingar av övningar eller skarpa händelser.

Säkerhetsprövning av förtroendevalda

Av 3 kap. 1 § SSL framgår att ledamöter av kommunfullmäktige inte omfattas av reglerna kring säkerhetsprövning. Det är en följd av att ledamoten är folkvald och därför inte ska prövas för utövandet av det uppdraget. Om däremot ledamoten också är vald till ett särskilt uppdrag, t.ex. i en nämnd, så anses inte det ske inom ramen för det politiska uppdraget i egentlig mening och säkerhetsprövning ska därmed utföras om det behövs för att utföra av uppdraget. Utskottet för civil beredskap kan komma att delta i säkerhetskänslig verksamhet samt hantera säkerhetsskyddsklassificerad information och ledamöterna behöver därför genomgå säkerhetsprövning.

Syftet med säkerhetsprövningen är att klarlägga om personen kan antas vara lojal med de intressen som ska skyddas och i övrigt pålitlig ur säkerhetssynpunkt. Vidare ska eventuella sårbarheter klargöras som skulle kunna göra att personen hamnar i en utsatt situation och blir sårbar för yttre påtryckningar.

En verksamhetsutövare ska pröva behovet av säkerhetsprövning noga och inte placera personal eller uppdrag i säkerhetsklass om behovet av säkerhetsskydd kan tillgodoses på annat sätt, t.ex. genom organisation eller fysiskt skydd. Genom att införa ett utskott för civil beredskap bedöms kommunen ha organiserat verksamheten i enlighet med lagstiftningen och samtidigt tillgodosett behovet av ett effektivt forum för hantering av dessa frågor.

Ekonomiska konsekvenser

Utskottet föreslås bestå av heltidsarvoderade kommunalråd och oppositionsråd. Inrättandet av utskottet kommer därför inte generera någon kostnad i form av sammanträdesarvoden.

Anna Selander
Tf kommundirektör

Beslutet skickas till:
Richard Tjernström
Fredrik Nestor